

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (nagytanács)

2010. november 9.*

A C-137/08. sz. ügyben,

az EK 234. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Budapesti II. és III. Kerületi Bíróság (Magyarország) a Bírósághoz 2008. április 7-én érkezett, 2008. március 27-i határozatával terjesztett elő az előtte

a **VB Pénzügyi Lízing Zrt.**

és

Schneider Ferenc

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (nagytanács),

tagjai: V. Skouris elnök, A. Tizzano, J.N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts és J.-C. Bonichot tanácselnökök, R. Silva de Lapuerta (előadó), M. Ilešič, J. Malenovský, U. Löhmus, E. Levits, A. Ó Caoimh, L. Bay Larsen és P. Lindh bírák,

* Az eljárás nyelve: magyar.

főtanácsnok: V. Trstenjak,
hivatalvezető: A. Calot Escobar,

tekintettel az írásbeli szakaszra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

- a magyar kormány képviseletében Fazekas J., Somssich R., Borvölgyi K. és Fehér M., meghatalmazotti minőségben,

- Írország képviseletében D. J. O'Hagan, meghatalmazotti minőségben, segítője: A.M. Collins SC,

- a spanyol kormány képviseletében J. López-Medel Báscones, meghatalmazotti minőségben,

- a holland kormány képviseletében C.M. Wissels, meghatalmazotti minőségben,

- az Egyesült Királyság Kormányának képviseletében S. Ossowski, L. Seeboruth, meghatalmazotti minőségben, és T. de la Mare barrister,

- az Európai Bizottság képviselőjében Simon B. D. és W. Wils, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2010. július 6-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

- ¹ Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv (HL L 95., 29. o. ; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 2. kötet, 288. o., a továbbiakban: irányelv) értelmezésére vonatkozik.
- ² E kérelmet a VB Pénzügyi Lízing Zrt. (a továbbiakban: VB Pénzügyi Lízing) és Schneider F. közötti fizetési meghagyás iránti kérelem tárgyában folyamatban lévő jogvitában terjesztették elő.

Jogi háttér

Az uniós jog

- 3 Az Európai Unió Bírósága alapokmányának 23. cikke a következőképpen szól:

„Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 267. cikkében említett esetekben egy tagállam bíróságának az eljárás felfüggesztéséről és az ügynek a Bíróság elé utalásáról szóló határozatát az érintett bíróság közli a Bírósággal. Ezt a határozatot azután a Bíróság hivatalvezetője továbbítja a feleknek, a tagállamoknak és a Bizottságnak, továbbá annak az uniós intézménynek, szervnek vagy hivatalnak, amelyik meghozta azt a jogi aktust, amelynek érvényessége vagy értelmezése a jogvita tárgyát képezi.

E határozat közlésétől számított két hónapon belül a feleknek, a tagállamoknak, a Bizottságnak, továbbá adott esetben annak az uniós intézménynek, szervnek vagy hivatalnak, amelyik meghozta azt a jogi aktust, amelynek érvényessége vagy értelmezése a jogvita tárgyát képezi, jogában áll a Bírósághoz beadványokat vagy írásbeli észrevételeket benyújtani.

[...]”

- 4 Az irányelv célja, az 1. cikkének (1) bekezdése szerint, hogy „közelítse a tagállamoknak az eladó vagy szolgáltató és fogyasztó között kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekre vonatkozó törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseit”.

- 5 Az irányelv 3. cikkének (1) és (2) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„(1) Egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel abban az esetben tekintendő tisztességtelen feltételnek, ha a jóhiszeműség követelményével ellentétben a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idéz elő a fogyasztó kárára.

(2) Egy szerződési feltétel minden olyan esetben egyedileg meg nem tárgyalt feltételnek tekintendő, ha azt már előzetesen megfogalmazták, és ezért a fogyasztó nem tudta annak tartalmát befolyásolni, különösen az előzetesen kidolgozott szabvány-szerződések esetében.

[...]”

- 6 Az irányelv 3. cikkének (3) bekezdése az irányelv mellékletére utal, amely „tartalmazza azoknak a feltételeknek a jelzésszerű és nem teljes felsorolását, amelyek tisztességtelennek tekinthetők”. E melléklet 1. pontja szerint „[a]zok a feltételek, amelyek tárgya vagy hatása az, hogy:

[...]

- q) kizárják vagy gátolják a fogyasztó jogainak érvényesítését peres eljárás kezdeményezése vonatkozásában, vagy más jogorvoslati lehetőség igénybe vételében [helyesen: kizárják vagy gátolják a fogyasztó peres eljárás kezdeményezéséhez vagy más jogorvoslati lehetőség igénybe vételéhez való jogának gyakorlását] [...]”.

7 Az irányelv 6. cikkének (1) bekezdése szerint:

„A tagállamok előírják, hogy fogyasztókkal kötött szerződésekben az eladó vagy szolgáltató által alkalmazott tisztességtelen feltételek a saját nemzeti jogszabályok rendelkezései szerint nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve, és ha a szerződés a tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető, a szerződés változatlan feltételekkel továbbra is köti a feleket.”

8 Az irányelv 7. cikkének (1) és (2) bekezdése ekképpen szól:

„(1) A tagállamok a fogyasztók és a szakmai versenytársak érdekében gondoskodnak arról, hogy megfelelő és hatékony eszközök álljanak rendelkezésre ahhoz, hogy megszüntessék az eladók vagy szolgáltatók fogyasztókkal kötött szerződéseiben a tisztességtelen feltételek alkalmazását.

(2) Az (1) bekezdésben említett eszközök olyan rendelkezéseket tartalmaznak, amelyek lehetővé teszik, hogy a nemzeti fogyasztóvédelmi jogszabályok szerint jogos érdekekkel [helyesen: a nemzeti jogszabályok szerint a fogyasztóvédelem terén jogos érdekekkel] rendelkező személyek vagy szervezetek eljárást kezdeményezzenek a vonatkozó nemzeti jogszabály értelmében bíróság vagy illetékes közigazgatási hatóság előtt annak megítélésére, hogy a fogyasztókkal kötendő szerződésekben általános használatra kidolgozott szerződési feltételek tisztességtelenek-e, valamint megfelelő és hatékony eszközökkel élnek azért, hogy megszüntessék az ilyen feltételek alkalmazását.”

A nemzeti jog

- 9 Az alapeljárás tényállásának időpontjában a Polgári Törvénykönyvnek (a továbbiakban: Ptk.) a 2006. évi III. törvénnyel módosított szövege, és a fogyasztóval kötött szerződésben tisztességtelennek minősülő feltételekről szóló 18/1999. kormányrendelet volt hatályban.

- 10 A polgári törvénykönyv 209/A. §-ának (2) bekezdése alapján fogyasztói szerződésben az általános szerződési feltételként a szerződés részévé váló, továbbá a fogyasztóval szerződő fél által egyoldalúan, előre meghatározott és egyedileg meg nem tárgyalt tisztességtelen kikötés semmis.

- 11 A 18/1999. kormányrendelet két csoportba sorolja a szerződési feltételeket. Az első csoportba azok a szerződési feltételek tartoznak, amelyeket tilos a fogyasztói szerződésekben alkalmazni, és amelyek ennek következtében semmisek. A második csoport azokat a feltételeket tartalmazza, amelyeket az ellenkező bizonyításáig tisztességtelennek kell tekinteni; az ellenkező bizonyítására az ilyen szerződési feltételt felhasználó fél jogosult.

- 12 A Polgári perrendtartásról szóló törvény 155/A. §-ának (2) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„Az Európai Bíróság előzetes döntéshozatali eljárásának kezdeményezéséről a bíróság végzéssel határoz, egyidejűleg a per tárgyalását felfüggeszti. A bíróság a végzésben meghatározza azt a kérdést, amely az Európai Bíróság előzetes döntését igényli, valamint – a feltett kérdés megválaszolásához szükséges mértékben – ismerteti a

tényállást és az érintett magyar jogszabályokat. A bíróság végzését az Európai Bíróság számára való kézbesítéssel egyidejűleg tájékoztatásul megküldi az igazságügyért felelős miniszter részére is.”

- 13 Az említett törvény 164. §-ának (1) bekezdése szerint a per eldöntéséhez szükséges tényeket általában annak a félnek kell bizonyítania, akinek érdekében áll, hogy azokat a bíróság valóban fogadja el. Ugyanezen 164. § (2) bekezdése értelmében a bíróság bizonyítást hivatalból akkor rendelhet el, ha azt törvény megengedi.

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

- 14 Az alapeljárás felei 2006. április 14-én gépjármű vásárlásának finanszírozására irányuló kölcsönszerződést kötöttek.
- 15 Amint Schneider F. már nem tett eleget szerződéses kötelezettségeinek, a VB Pénzügyi Lízing felmondta e kölcsönszerződést, és a kérdést előterjesztő bírósághoz fordult a 317 404 HUF kölcsöntartozás, a rendezetlen összeg után esedékes kamatok és a perköltség megfizettetése érdekében.
- 16 A VB Pénzügyi Lízing a fizetési meghagyás iránti kérelmet nem a Schneider F. állandó lakhelyéhez igazodó illetékességgel rendelkező bíróságnál terjesztette elő, hanem az említett kölcsönszerződésben szereplő illetékességi kikötésre hivatkozott, amely a felek közötti esetleges jogviták eldöntésére a kérdést előterjesztő bíróság kizárólagos illetékességét köti ki.

- 17 A kért meghagyást úgynevezett nemperes eljárás keretében bocsátották ki, mely nem követeli meg, hogy az érintett bíróság tárgyalást tartson, vagy meghallgassa az ellenérdekű felet. E meghagyás kibocsátásakor a kérdést előterjesztő bíróság nem kérdőjelezte meg saját illetékességét, sem a kölcsönszerződésben szereplő illetékességi kikötést.
- 18 Schneider F. e fizetési meghagyással szemben ellentmondással élt a kérdést előterjesztő bíróság előtt, anélkül azonban, hogy kifejtette volna ezen ellentmondás okait. Ennek jogi következményeként az eljárás kontradiktóriussá vált, lefolytatására a polgári eljárásjog általános rendelkezései szerint kerül sor.
- 19 Az említett bíróság megállapította, hogy Schneider F. lakóhelye nem az illetékességi területén található, míg a polgári eljárásjog szabályai szerint az előtte folyamatban lévőhöz hasonló jogviták eldöntésére az alperes lakóhelye szerinti bíróság az illetékes.
- 20 Ezért a Budapesti II. és III. Kerületi Bíróság az eljárást felfüggesztette, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjesztette a Bíróság elé:

„1. A [93/13] irányelvben a fogyasztóknak biztosított védelem szükségessé teszi-e a nemzeti bíró számára, hogy hivatalból, erre irányuló kérelem hiányában is – függetlenül az eljárás jellegétől, peres, vagy nemperes voltától – megítélje egy elé tárt szerződési feltétel tisztességtelen jellegét, saját illetékességének vizsgálata során?

2. Amennyiben az első kérdésre igen a válasz, úgy a nemzeti bíró e vizsgálat során milyen szempontokat vehet figyelembe, különösen akkor, ha egy szerződési feltétel nem a szolgáltató székhelye szerinti bíróságot, hanem a székhelyétől eltérő, de ahhoz közel eső bíróság illetékességét köti ki?

3. A [Bíróság alapokmánya] 23. cikkének (1) bekezdése alapján kizárt-e annak lehetősége, hogy a nemzeti bíró az előzetes döntéshozatali eljárásról annak kezdeményezésével egyidejűleg hivatalból tájékoztassa a saját tagállamának igazságügyért felelős miniszterét is?”

A Bíróság előtti eljárás

- 21 A Bíróság elnöke 2009. február 13-i határozatával a jelen ügyben felfüggesztette az eljárást az C-243/08. sz. Pannon GSM ügyben hozandó ítélet kihirdetéséig, amelyre 2009. június 4-én került sor (EBHT 2009., I-4713. o.).

- 22 Az említett ítélet kihirdetését követően a kérdést előterjesztő bíróság 2009. július 2-án arról tájékoztatta a Bíróságot, hogy már nem tartja szükségesnek a 2008. március 27-i végzésében előterjesztett első és második kérdésének megválaszolását. Ezzel szemben e bíróság változatlanul kéri a harmadik kérdés megválaszolását.

- 23 Az említett bíróság bizonytalan továbbá a fogyasztói jogok irányelvben megfogalmazott védelmi szintjének minden tagállamra kiterjedő egységes alkalmazásának biztosítását illetően a Bíróság szerepének megítélésében. E tekintetben a fent hivatkozott

Pannon GSM ügyben hozott ítélet 34. és 35. pontjából arra a következtetésre jut, hogy az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó között a nemzeti jogszabályok szerint zajló bírósági eljárás jellegzetességei nem jelenthetnek olyan tényezőt, amely érintheti az irányelv rendelkezései alapján a fogyasztókat megillető jogvédelmet. E 34. és 35. pontból kitűnik többek között, hogy a nemzeti bíróság hivatalból köteles vizsgálni valamely szerződési feltétel tisztességtelen jellegét, amennyiben rendelkezésére állnak az e tekintetben szükséges ténybeli és jogi elemek.

24 A kérdést előterjesztő bíróság véleménye szerint a Bíróság által a fent hivatkozott Pannon GSM ügyben hozott ítélet vonatkozó pontjaiban tett megállapítások nyitva hagyják azt a kérdést, hogy a nemzeti bíróság csak akkor vizsgálhatja-e hivatalból egy szerződési feltétel tisztességtelen jellegét, ha rendelkezésére állnak az e tekintetben szükséges ténybeli és jogi elemek, vagy éppen ellenkezőleg, e tisztességtelen jelleg hivatalból történő vizsgálata azzal is jár, hogy ennek keretében a nemzeti bíróságnak hivatalból kell az említett vizsgálathoz szükséges ténybeli és jogi elemeket megállapítania.

25 E megfontolásokra tekintettel a Budapesti II. és III. Kerületi Bíróság előzetes döntéshozatal céljából a következő kiegészítő kérdéseket terjesztette a Bíróság elé:

„1. Az Európai Közösségek Bíróságának az [EUMSZ 267.] cikkben biztosított hatásköre kiterjed az [...] irányelv 3. cikk[ének] (1) bekezdésében szabályozott »tisztességtelen feltétel« fogalmának, valamint a Mellékletben felsorolt feltételeknek az értelmezésére?

2. Amennyiben az első kérdésre igen a válasz, úgy az ilyen értelmezés iránti előzetes döntéshozatali kérelem – a fogyasztói jogoknak az [...] irányelvben biztosított szintjének minden tagállamra kiterjedő egységes érvényesülése érdekében – irányulhat arra, hogy a nemzeti bíró milyen szempontokat vegyen vagy vehet

figyelembe az irányelvben rögzített általános szempontoknak valamely egyedi feltételre történő alkalmazása esetén?

3. Amennyiben a nemzeti bíró a peres felek erre irányuló kérelme hiányában, hivatalból észleli egy szerződési feltétel esetleges tisztességtelenségét, az ennek megítéléséhez szükséges ténybeli és jogi elemek kiderítése érdekében folytathat hivatalból bizonyítást abban az esetben, ha a nemzeti eljárásjogi szabályok alapján bizonyítást csak a felek kérelmére fogantathat?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az eredetileg előterjesztett harmadik kérdéstről

- ²⁶ E kérdéssel a kérdést előterjesztő bíróság arra keres választ, hogy a Bíróság alapokmánya 23. cikkének (1) bekezdésével ellentétes-e egy olyan nemzeti jogi rendelkezés, amelynek értelmében az előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményező bíró annak kezdeményezésével egyidejűleg hivatalból tájékoztatja a saját tagállamának igazságügyért felelős miniszterét is.
- ²⁷ E tekintetben, meg kell jegyezni, hogy a Bíróság alapokmánya 23. cikkének (1) bekezdése, amely úgy rendelkezik, hogy egy tagállam bíróságának az eljárás felfüggesztéséről és az ügynek a Bíróság elé utalásáról szóló határozatát az érintett bíróság közli a Bírósággal, és azután a Bíróság hivatalvezetője továbbítja – többek között, esettől függően – a feleknek, a tagállamoknak és a Bizottságnak, valamint más uniós

intézményeknek, szervezeteknek vagy hivataloknak, nem tartalmaz semmilyen utalást további tájékoztatásra vonatkozó intézkedésre, amelyet a nemzeti bíróságnak kellene meghoznia az előzetes döntéshozatali kérelem Bíróság elé terjesztésének keretében.

- 28 A feltett kérdés megválaszolása végett ki kell emelni, hogy az EUMSZ 267. cikkel bevezetett rendszer annak érdekében, hogy biztosítsa az uniós jog egységes értelmezését a tagállamokban, közvetlen együttműködést hoz létre a Bíróság és a nemzeti bíróságok között, a felek kezdeményezésétől független eljárás keretében (lásd a C-261/95. sz. Palmisani-ügyben 1997. július 10-én hozott ítélet [EBHT 1997., I-4025. o.] 31. pontját, a C-2/06. sz. Kempter-ügyben 2008. február 12-én hozott ítélet [EBHT 2008., I-411. o.] 41. pontját és a C-210/06. sz. Cartesio-ügyben 2008. december 16-án hozott ítélet [EBHT 2008., I-9641. o.] 90. pontját).
- 29 Ugyanis az előzetes döntéshozatal iránti kérelem bíróságok közötti párbeszéden alapszik, a kérelem előterjesztése teljes mértékben a nemzeti bíróságnak az említett kérelem helytállóságára és szükségességére vonatkozó mérlegelésétől függ (lásd a fent hivatkozott Kempter-ügyben hozott ítélet 42. pontját és a fent hivatkozott Cartesio-ügyben hozott ítélet 91. pontját).
- 30 Figyelembe véve ezeket az előzetes döntéshozatali mechanizmus alapjául szolgáló elveket, és tekintettel az előterjesztett kérdésre, meg kell határozni, hogy a kérdéses tájékoztatási kötelezettség, hatással lehet-e a nemzeti bíróságnak az EUMSZ 267. cikk szerinti szerepére.
- 31 E tekintetben nem tűnik úgy, hogy az alapügyben szóban forgóhoz hasonló kötelezettséget az EUMSZ 267. cikk által létrehozott bíróságok közötti párbeszéd mechanizmusába való beavatkozásnak lehetne tekinteni.

- 32 Az érintett tagállam nemzeti bíróságait terhelő kötelezettség, amelynek értelmében az előzetes döntéshozatalra utaló határozat Bíróságnak való megküldésével egyidejűleg tájékoztatniuk kell az igazságügyért felelős minisztert, nem jelenti ezen előzetes döntéshozatalra utalás feltételét. Ekképpen nincs hatással az említett bíróságok előzetes döntéshozatal iránti kérelem előterjesztésével kapcsolatos jogára, és nem veszélyezteti az e bíróságokra az EUMSZ 267. cikk értelmében ruházott jogokat.
- 33 Egyébként nem tűnik úgy, hogy e tájékoztatási kötelezettség esetleges megsértése olyan jogkövetkezményekkel járna, amelyek alkalmasak lennének az EUMSZ 267. cikkben előírt eljárást megzavarására.
- 34 Továbbá – amint a főtanácsnok is megjegyezte indítványának 74. pontjában –, nem terjesztettek elő semmi arra utaló bizonyítékot, hogy a szóban forgó tájékoztatási kötelezettség az érintett tagállam bíróságait visszatarthatná attól, hogy éljenek azon jogukkal, hogy a Bíróság elé előzetes döntéshozatal iránti kérelmet terjeszthessenek.
- 35 Következésképpen az eredetileg előterjesztett harmadik kérdésre adandó válasz az, hogy a Bíróság alapokmánya 23. cikkének (1) bekezdésével nem ellentétes az olyan nemzeti jogi rendelkezés, amelynek értelmében az előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményező bíró annak kezdeményezésével egyidejűleg hivatalból tájékoztatja az érintett tagállam igazságügyért felelős miniszterét is.

A kiegészítésként előterjesztett első és második kérdésről

- 36 E kérdésekkel, amelyeket együtt kell vizsgálni, a kérdést előterjesztő bíróság arra keres választ, hogy az EUMSZ 267. cikket úgy kell-e értelmezni, hogy a Bíróság hatásköre kiterjed az irányelv 3. cikkének (1) bekezdésében és az irányelv mellékletében szabályozott „tisztességtelen feltétel” fogalmának, valamint annak az értelmezésére, hogy

a nemzeti bíróságoknak milyen feltételeket kell vagy lehet alkalmazniuk az irányelv rendelkezései szerinti szerződési feltétel vizsgálatakor.

- 37 Ahhoz, hogy az említett kérdésekre válaszolni lehessen, emlékeztetni kell arra, hogy az EUMSZ 267. cikk szerinti eljárás a Bíróság és a nemzeti bíróságok közötti együttműködés eszköze, amelynek keretében az előbbi az utóbbiak számára az uniós jog olyan értelmezését nyújtja, amely szükséges az előttük folyamatban lévő ügyek eldöntéséhez (lásd többek között a C-231/89. sz. Gmurzynska-Bscher-ügyben 1990. november 8-án hozott ítélet [EBHT 1990., I-4003. o.] 18. pontját és a C-314/96. sz. Djabali-ügyben 1998. március 12-én hozott ítélet [EBHT 1998., I-1149. o.] 17. pontját).
- 38 Az uniós jognak azon rendelkezéseit illetően, amelyek az EUMSZ 267. cikk értelmében a Bíróság ítéletének alapjául szolgálhatnak, emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság hatáskörrel rendelkezik a Szerződéseknek és az intézmények, szervek vagy hivatalok kivétel nélkül valamennyi aktusának értelmezésére (lásd a C-322/88. sz. Grimaldi-ügyben 1989. december 13-án hozott ítélet [EBHT 1989., 4407. o.] 8. pontját, valamint a C-11/05. sz. Friesland Coberco Dairy Foods ügyben 2006. május 11-én hozott ítélet [EBHT 2006., I-4285. o.] 35. és 36. pontját).
- 39 Következésképpen, uniós jogi szabályozásról lévén szó, a nemzeti bíróságok a Bírósághoz fordulhatnak a másodlagos jogi aktusban szereplő fogalmak – mint az irányelvben és mellékletében szereplő „tiszteességtelen feltétel” fogalma – értelmezése végett.
- 40 E tekintetben a Bíróság kimondta, hogy az irányelv 3. cikkének (1) bekezdése és 4. cikkének (1) bekezdése együtt meghatározzák azon általános kritériumokat, amelyek lehetővé teszik azon szerződési feltételek tisztességtelen jellegének megítélését, amelyekre az irányelv rendelkezései alkalmazandóak (lásd a C-484/08. sz. Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid ügyben 2010. június 3-án hozott ítélet [EBHT 2010., I-4785. o.] 33. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

- 41 Egyébként hasonló kérdés merült fel a fent hivatkozott Pannon GSM ügyben hozott ítélet alapjául szolgáló előzetes döntéshozatal iránti kérelem keretében, abban az értelemben, hogy az ezen ítélet alapjául szolgáló ügyben a kérdést előterjesztő bíróság iránymutatást kért arra vonatkozóan, hogy a nemzeti bíróságnak mely elemeket kell figyelembe vennie valamely szerződési feltétel esetlegesen tisztességtelen jellegének értékelése céljából.
- 42 E tekintetben a Bíróság az említett ítélet 37–39. pontjában megállapította, hogy az irányelv 3. cikke csak általános módon határozza meg azokat az elemeket, amelyek valamely egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltételt tisztességtelenné tesznek, és hogy az irányelv 3. cikkének (3) bekezdése által hivatkozott melléklet mindössze példálózó és nem teljes felsorolását tartalmazza azon feltételeknek, amelyek tisztességtelenné tekinthetők, valamint hogy az irányelv 4. cikke szerint a szerződési feltétel tisztességtelen jellegét az e szerződés tárgyát képező áruk vagy szolgáltatások természetének figyelembevételével, és a szerződés megkötésének időpontjában fennálló, a szerződés megkötését kísérő összes körülményre hivatkozva kell megítélni.
- 43 Ilyen körülmények között a Bíróság az említett kérdésre adott válaszában kifejtette, hogy a nemzeti bíróság feladata annak megállapítása, hogy adott szerződési feltétel megfelel-e azoknak a szempontoknak, amelyek alapján azt az irányelv 3. cikkének (1) bekezdése értelmében „tisztességtelenné” kell tekinteni, és ennek során a nemzeti bíróságnak figyelembe kell vennie azt a tényt, hogy tisztességtelenné tekinthető a fogyasztó által az eladóval vagy szolgáltatóval kötött szerződésben alkalmazott olyan feltétel, amely egyedileg nem került megtárgyalásra, és amely az eladó vagy szolgáltató székhelye szerinti bíróság kizárólagos illetékességét köti ki (lásd a fent hivatkozott Pannon GSM ügyben hozott ítélet 44. pontját).
- 44 Az első és második kiegészítő kérdésre tehát akképpen kell válaszolni, hogy az EUMSZ 267. cikket úgy kell értelmezni, hogy a Bíróság hatásköre kiterjed az irányelv 3. cikkének (1) bekezdésében és az irányelv mellékletében szereplő „tisztességtelen feltétel” fogalmának, valamint annak az értelmezésére, hogy a nemzeti bíróságoknak milyen feltételeket kell vagy lehet alkalmazniuk az irányelv rendelkezései szerinti

szerződési feltétel vizsgálatakor, azzal, hogy az említett bíróságok feladata e feltételekre figyelemmel, az adott tényállás körülményei függvényében az adott szerződési feltétel minősítéséről határozni.

A kiegészítésként előterjesztett harmadik kérdéstről

- 45 Ezen igen általános módon megfogalmazott kérdéssel a kérdést előterjesztő bíróság azon kötelezettségeket szeretné meghatározni, amelyek az irányelv rendelkezéseinek értelmében terhelik attól a pillanattól kezdve, amikor kétségei merülnek fel egy adott kizárólagos illetékességi kikötést tartalmazó szerződési feltétel esetlegesen tisztességtelen jellegét illetően. Az említett bíróság különösen arra keres választ, hogy ilyen helyzetben a nemzeti bíróság köteles-e hivatalból bizonyítást folytatni az ilyen feltétel fennállásának értékeléséhez szükséges ténybeli és jogi elemek kiderítése érdekében, abban az esetben, ha a nemzeti jogszabályok alapján bizonyítást csak a felek kérelmére foganatosíthat.
- 46 Az előterjesztett kérdés megválaszolásához emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében az irányelv által létrehozott védelmi rendszer azon az elven alapszik, hogy a fogyasztó az eladóhoz vagy szolgáltatóhoz képest hátrányos helyzetben van, mind tárgyalási lehetőségei, mind pedig információs szintje tekintetében, amely helyzet az eladó vagy szolgáltató által előzetesen meghatározott feltételek elfogadásához vezet, anélkül hogy a fogyasztó befolyásolni tudná ezek tartalmát (lásd a C-240/98–C-244/98. sz., Océano Grupo Editorial és Salvat Editores egyesített ügyekben 2000. június 27-én hozott ítélet [EBHT 2000., I-4941. o.] 25. pontját, a C-168/05. sz. Mostaza Claro-ügyben 2006. október 26-án hozott ítélet [EBHT 2006., I-10421. o.] 25. pontját, valamint a C-40/08. sz. Asturcom Telecomunicaciones ügyben 2009. október 6-án hozott ítélet [EBHT 2009., I-9579. o.] 29. pontját).

- 47 A Bíróság megállapította továbbá, hogy e hátrányos helyzet tekintetében a szóban forgó irányelv 6. cikkének (1) bekezdése előírja, hogy a tisztességtelen feltételek nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve. Amint az az ítélkezési gyakorlatból következik, olyan kógens rendelkezésről van szó, amely arra irányul, hogy a szerződő felek jogai és kötelezettségei tekintetében a szerződés által megállapított formális egyensúlyt a szerződő felek egyenlőségét helyreállító, valódi egyensúllyal helyettesítse (lásd a fent hivatkozott Mostaza Claro-ügyben hozott ítélet 36. pontját és a fent hivatkozott Asturcom Telecomunicaciones ügyben hozott ítélet 30. pontját).
- 48 Az irányelv által előírt védelem biztosítása érdekében a Bíróság hangsúlyozta, hogy a fogyasztó és az eladó vagy szolgáltató közötti egyenlőtlen helyzetet csak a szerződő feleken kívüli, pozitív beavatkozás egyenlítheti ki (lásd a fent hivatkozott Océano Grupo Editorial és Salvat Editores egyesített ügyekben hozott ítélet 27. pontját, a fent hivatkozott Mostaza Claro-ügyben hozott ítélet 26. pontját, valamint a fent hivatkozott Asturcom Telecomunicaciones ügyben hozott ítélet 31. pontját).
- 49 Így a nemzeti bíróságnak az irányelv rendelkezései alapján fennálló kötelezettségei keretében meg kell vizsgálnia, hogy az előtte folyamatban lévő ügy alapjául szolgáló szerződés adott kikötése ezen irányelv hatálya alá tartozik-e. Amennyiben igen, az említett bíróságnak kell szükség esetén hivatalból értékelnie ezt a kikötést az említett irányelv rendelkezéseiben meghatározott fogyasztóvédelmi előírásokra tekintettel.
- 50 A nemzeti bíróság által lefolytatandó vizsgálat első szakaszát illetően az irányelv 1. és 3. cikkének együttes olvasatából kitűnik, hogy az irányelv a fogyasztó és az eladó vagy szolgáltató közötti szerződésben szereplő, egyedileg meg nem tárgyalt valamennyi kizárólagos illetékességi kikötésre alkalmazandó.
- 51 Az uniós jogalkotó által elérni kívánt fogyasztóvédelem hatékonyságának biztosítása érdekében a nemzeti bíróságnak tehát minden esetben, a belső jog szabályaitól függetlenül, meg kell határoznia, hogy a vitatott kikötést az eladó vagy szolgáltató egyedileg megtárgyalta-e a fogyasztóval.

- 52 A nemzeti bíróság által lefolytatandó vizsgálat második szakaszát illetően meg kell állapítani, hogy az alapeljárás alapjául szolgáló szerződési feltétel, amint a kérdést előterjesztő bíróság is megállapította, egy olyan bíróság kizárólagos illetékességét mondja ki, amely nem az alperes állandó lakóhelye szerinti bíróság, és nem is a felperes székhelye szerinti bíróság, hanem olyan bíróság, amely ez utóbbi székhelyéhez közel található mind földrajzi szempontból, mind a közlekedési lehetőségeket tekintve.
- 53 Azon kikötést illetően, amely a fogyasztó és az eladó vagy szolgáltató közötti szerződés részévé vált, anélkül hogy azt egyedileg megtárgyalták volna, és amely annak a bíróságnak a kizárólagos illetékességét köti ki, amelynek illetékességi területén az eladó vagy a szolgáltató székhellyel rendelkezik, a Bíróság a fent hivatkozott Océano Grupo Editorial és Salvat Editores egyesített ügyekben hozott ítéletében kimondta, hogy az az irányelv 3. cikke értelmében tisztességtelennek minősül, mivel a jóhiszeműség követelményével ellentétben a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idéz elő a fogyasztó kárára.
- 54 Meg kell jegyezni, hogy a nemzeti bíróság által az alapeljárásban megkérdőjelezett feltétel következtében – az olyan feltételhez hasonlóan, amely szerint a szerződésből eredő valamennyi jogvita esetén az eladó vagy szolgáltató székhelye szerinti bíróság illetékes, – az a kötelezettség hárul a fogyasztóra, hogy a lakóhelyéhez képest esetleg távoli bíróság kizárólagos illetékességének vesse alá magát, ami megnehezítheti megjelenését a bíróság előtt. Kis perértékű perek esetében a fogyasztónak a bíróság előtt való megjelenésével járó költségek visszatartó hatásúak lehetnek, és arra indíthatják a fogyasztót, hogy teljesen lemondjon a bírósághoz fordulás lehetőségéről vagy a védelemről. Egy ilyen feltétel azon, az irányelv melléklete 1. pontjának q) alpontja szerinti feltételek kategóriájába tartozik, amelyek tárgya vagy hatása az, hogy kizárják vagy gátolják a fogyasztó jogainak érvényesítését peres eljárás kezdeményezése vonatkozásában (lásd a fent hivatkozott Océano Grupo Editorial és Salvat Editores egyesített ügyekben hozott ítélet 22. pontját).

- 55 Továbbá az ilyen kizárólagos illetékességi kikötés az eladó vagy a szolgáltató számára lehetővé teszi, hogy a szakmai tevékenységéhez kapcsolódó valamennyi jogvitát egyetlen, nem a fogyasztó lakóhelye szerint illetékes bíróság előtt összesítsen, ami a szervezeti képviselőjét is megkönnyíti, és az ezzel összefüggő költségeit is csökkenti (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott Océano Grupo Editorial és Salvat Editores egyesített ügyekben hozott ítélet 23. pontját).
- 56 Ennélfogva a harmadik kiegészítő kérdésre azt a választ kell adni, hogy a nemzeti bíróságnak hivatalból kell bizonyítást folytatnia annak megállapítása érdekében, hogy az előtte folyamatban lévő ügy alapjául szolgáló, az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó közötti szerződés részét képező kizárólagos illetékességi kikötés az irányelv hatálya alá tartozik-e, és amennyiben igen, hivatalból kell értékelnie az ilyen kikötés esetlegesen tisztességtelen jellegét.

A költségekről

- 57 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (nagytanács) a következőképpen határozott:

- 1) A Bíróság alapokmánya 23. cikkének (1) bekezdésével nem ellentétes az olyan nemzeti jogi rendelkezés, amely értelmében az előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményező bíró annak kezdeményezésével egyidejűleg hivatalból tájékoztatja az érintett tagállam igazságügyéért felelős miniszterét is.**

- 2) Az EUMSZ 267. cikket úgy kell értelmezni, hogy az Európai Unió Bíróságának hatásköre kiterjed a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv 3. cikkének (1) bekezdésében és az irányelv mellékletében szereplő „tisztességtelen feltétel” fogalmának, valamint annak az értelmezésére, hogy a nemzeti bíróságoknak milyen feltételeket kell vagy lehet alkalmazniuk az irányelv rendelkezései szerinti szerződési feltétel vizsgálatakor, azzal, hogy az említett bíróságok feladata e feltételekre figyelemmel, az adott tényállás körülményei függvényében az adott szerződési feltétel minősítéséről határozni.

- 3) A nemzeti bíróságnak hivatalból kell bizonyítást folytatnia annak megállapítása érdekében, hogy az előtte folyamatban lévő ügy alapjául szolgáló, az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó közötti szerződés részét képező kizárólagos illetékességi kikötés a 93/13 irányelv hatálya alá tartozik-e, és amennyiben igen, hivatalból kell értékelnie az ilyen kikötés esetlegesen tisztességtelen jellegét.

Aláírások